

EUROOPAN TIETOSUOJAVALTUUTETTU

Tiivistelmä Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunnosta, joka koskee ehdotusta asetukseksi unionin kansalaisten henkilökorttien ja muiden asiakirjojen turvallisuuden lisäämisestä

(Koko lausunto on luettavissa englanniksi, ranskaksi ja saksaksi Euroopan tietosuojavaltuutetun verkkosivuilla www.edps.europa.eu)

(2018/C 338/12)

Tässä lausunnossa esitetään Euroopan tietosuojavaltuutetun kanta ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unionin kansalaisten henkilökorttien sekä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käytävälle unionin kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen myönnettävien oleskeluasiakirjojen turvallisuuden lisäämisestä.

Euroopan tietosuojavaltuutettu panee tässä yhteydessä merkille, että komissio on selkeästi päättänyt asettaa ehdotuksen vapaata liikkuvuutta koskevat näkökohdat etusijalle ja käsitellä turvallisuuteen liittyvää tavoitetta niiden välttämättömänä seurauksena. Euroopan tietosuojavaltuutettu huomauttaa, että tämä saattaa vaikuttaa ehdotuksen osatekijöiden tarpeellisuutta ja oikeasuhteisuutta koskevaan analysointiin.

Euroopan tietosuojavaltuutettu tukee Euroopan komission tavoitetta vahvistaa henkilökortteihin ja oleskeluasiakirjoihin sovellettavia turvavaatimuksia ja sen myötä parantaa koko unionin turvallisuutta. Samalla Euroopan tietosuojavaltuutettu katsoo, että ehdotuksessa ei perustella riittävästi, miksi tässä yhteydessä on tarpeen käsitellä kahta biometrisen tiedon tyyppiä (kasvokuvaa ja sormenjalkia), kun mainitut tavoitteet voidaan saavuttaa vähemmän yksityisyyteen puuttuvalla lähestymistavalla.

EU:n lainsäädäntökehyksen sekä vuoden 108 uudistetun yleissopimuksen puitteissa biometrisiä tietoja pidetään arkaluonteisina tietoina, ja ne ovat erityissuojelun kohteena. Euroopan tietosuojavaltuutettu korostaa, että ehdotuksen perusteella käsiteltävät kasvokuvat ja sormenjäljet kuuluvat yksiselitteisesti tähän arkaluonteisten tietojen luokkaan.

Lisäksi Euroopan tietosuojavaltuutettu katsoo, että ehdotuksella on laaja vaikutus jopa 370 miljoonaan EU:n kansalaiseen, ja vaatimus pakollisesta sormenjalkien ottamisesta voi mahdollisesti koskea 85 prosenttia EU:n väestöstä. Tämä laaja soveltamisala yhdistettynä erittäin arkaluonteisten tietojen (kasvokuvat yhdessä sormenjalkien kanssa) käsittelyyn edellyttää tarpeellisuuden arviointiin perustuvaa tarkkaa tarkastelua.

Euroopan tietosuojavaltuutettu toteaa myös, että kun otetaan huomioon henkilökorttien ja passien väliset erot, passeihin sopiviksi katsottavia turvaominaisuuksia ei voida ottaa automaattisesti käyttöön henkilökortteissa vaan niiden käyttöönotto vaatii harkintaa ja perusteellista analyysia.

Lisäksi Euroopan tietosuojavaltuutettu haluaa korostaa, että tarkasteltavana olevaan tietojenkäsittelyyn voitaisiin soveltaa yleisen tietosuoja-asetuksen ⁽¹⁾ 35 artiklan 10 kohtaa. Tässä yhteydessä Euroopan tietosuojavaltuutettu toteaa, että ehdotukseen liittyvä vaikutustentarviointi ei näytä tukevan komission valitsemaa toimintavaihtoehtoa eli sekä kasvokuvien että (kahden) sormenjalkikuvan pakollista sisällyttämistä henkilökortteihin (ja oleskeluasiakirjoihin). Ehdotukseen liittyvää vaikutustentarviointia ei näin ollen voida pitää riittävänä yleisen tietosuoja-asetuksen 35 artiklan 10 kohdan noudattamisen kannalta. Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittelee sen vuoksi arvioimaan tässä yhteydessä uudelleen biometristen tietojen (kasvokuva yhdessä sormenjalkitietojen kanssa) käsittelyn tarpeellisuuden ja oikeasuhteisuuden.

Lisäksi ehdotuksessa on nimenomaisesti säädettävä suojatoimista, joilla estetään jäsenvaltioita perustamasta kansallisia sormenjalkitietokantoja ehdotetun asetuksen täytäntöönpanon yhteydessä. Ehdotukseen olisi lisättävä säännös, jossa todetaan nimenomaisesti, että asianmukaisessa yhteydessä käsiteltävät biometriset tiedot on poistettava heti mikrosiruun sisällyttämisen jälkeen eikä niitä saa myöhemmin käsitellä muihin kuin ehdotuksessa nimenomaisesti säädettyihin tarkoituksiin.

⁽¹⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus), (EUVL L 119, 4.5.2016, s. 1).

Euroopan tietosuojavaltuutettu on tietoinen siitä, että biometristen tietojen käyttöä voidaan pitää oikeutettuna petostentorjuntatoimena, mutta ehdotuksessa ei perustella tarvetta tallentaa kahdentyyppisiä biometrisiä tietoja siinä tarkoitettuja tarkoituksia varten. Yhtenä vaihtoehtona voitaisiin harkita vain yhden biometrisen tunnisteiden (esim. kasvokuvan) käyttämistä.

Euroopan tietosuojavaltuutettu haluaa lisäksi korostaa olevansa tietoinen siitä, että sormenjälkikuvien tallentaminen parantaa yhteentoimivuutta. Samalla se kuitenkin lisää käsiteltävien biometristen tietojen määrää ja henkilötietojen tietoturvaloukkauksen yhteydessä ilmenevän toisena henkilönä esiintymisen riskiä. Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittelee näin ollen, että asiakirjojen mikrosiruille tallennetaan vain erikoiskohdista tai -kuvioista koostuvia sormenjälkitietoja eli vain osa sormenjälkikuvasta poimituista päätteistä.

Kun otetaan huomioon ehdotuksen edellä kuvattu laaja vaikutusala ja mahdolliset vaikutukset, Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittaa 14 vuoden ikärajan asettamista asetusehdotuksen mukaiselle lasten sormenjälkien keräämiselle EU:n muiden säädösten mukaisesti.

1. JOHDANTO JA TAUSTA

1. Euroopan komissio, jäljempänä 'komissio', antoi 17. huhtikuuta 2018 ehdotuksen, jäljempänä 'ehdotus', Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unionin kansalaisten henkilökorttien sekä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttäville unionin kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen myönnettävien oleskeluasiakirjojen turvallisuuden lisäämisestä⁽¹⁾. Ehdotuksella pyritään parantamaan turvaominaisuuksia EU:n kansalaisten henkilökorteissa ja heidän perheenjäsentensä, jotka eivät ole EU:n kansalaisia, oleskelukorteissa.
2. Tämä asetusehdotus on osa joulukuussa 2016 laadittua toimintasuunnitelmaa, jolla "vahvistetaan EU:n toimia matkustusasiakirjoihin liittyvien petosten torjumiseksi", jäljempänä 'joulukuun 2016 toimintasuunnitelma'⁽²⁾, ja jossa komissio yksilöi toimia, joilla pyritään puuttumaan asiakirjojen, kuten henkilökorttien ja oleskeluasiakirjojen, turvallisuutta koskeviin kysymyksiin ottaen huomioon Euroopassa viime aikoina tapahtuneet terrori-iskut.
3. Henkilökorteilla on suuri merkitys varmistettaessa henkilön tunnistaminen hallinnollisiin ja kaupallisiin tarkoituksiin, mitä komissio on korostanut 14. syyskuuta 2016 antamassaan tiedonannossa *Lisää turvallisuutta liikkuvuuden maailmassa: parannuksia tiedonvaihtoon terrorismin torjumiseksi ja vahvemmat ulkorajat*⁽³⁾. Tarve parantaa näiden asiakirjojen turvallisuutta on tuotu esille myös vuoden 2017 Katsauksessa Euroopan unionin kansalaisuuteen.
4. Euroopan tietosuojavaltuutetun tehtäviin kuuluu komission yksiköiden neuvonta laadittaessa uusia säädösehdotuksia, joilla on tietosuojaan liittyviä vaikutuksia.
5. Euroopan tietosuojavaltuutettu on tyytyväinen, että Euroopan komissio on epävirallisesti kuullut tietosuojavaltuutettua jo ehdotusluonnosta laadittaessa ja että hänelle annettiin mahdollisuus antaa tietoja tietosuojaan liittyvistä näkökohdista.

7. PÄÄTELMÄT

Euroopan tietosuojavaltuutettu panee merkille, että komissio on selkeästi päättänyt asettaa ehdotuksen vapaata liikkuvuutta koskevat näkökohdat etusijalle ja käsitellä turvallisuuteen liittyvää tavoitetta niiden välttämättömänä seurauksena. Euroopan tietosuojavaltuutettu huomauttaa, että tämä saattaa vaikuttaa ehdotuksen osatekijöiden tarpeellisuutta ja oikeasuhteisuutta koskevaan analysointiin.

Euroopan tietosuojavaltuutettu tukee Euroopan komission tavoitetta vahvistaa henkilökortteihin ja oleskeluasiakirjoihin sovellettavia turvavaatimuksia ja sen myötä parantaa koko unionin turvallisuutta. Samalla Euroopan tietosuojavaltuutettu katsoo, että ehdotuksessa ei perustella riittävästi, miksi tässä yhteydessä on tarpeen käsitellä kahta biometrisen tiedon tyyppiä (kasvokuvaa ja sormenjälkiä), kun mainitut tavoitteet voidaan saavuttaa vähemmän yksityisyyteen puuttuvalla lähestymistavalla.

EU:n lainsäädännön sekä yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä tehdyn uudistetun yleissopimuksen mukaan biometrisiä tietoja pidetään arkaluonteisina tietoina ja niihin sovelletaan erityssuojelua. Euroopan tietosuojavaltuutettu korostaa, että tähän arkaluonteisten tietojen luokkaan kuuluvat yksiselitteisesti sekä kasvokuvat että sormenjäljet, joita on määrää käsitellä ehdotuksen perusteella.

⁽¹⁾ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unionin kansalaisten henkilökorttien sekä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttäville unionin kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen myönnettävien oleskeluasiakirjojen turvallisuuden lisäämisestä, COM(2018) 212 final, 2018/0104(COD), 17.4.2018.

⁽²⁾ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle Toimintasuunnitelma matkustusasiakirjoihin liittyvien petosten torjunnan lujittamiseksi EU:ssa, COM(2016) 790 final, 8.12.2016.

⁽³⁾ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle ja neuvostolle *Lisää turvallisuutta liikkuvuuden maailmassa: parannuksia tiedonvaihtoon terrorismin torjumiseksi ja vahvemmat ulkorajat*, COM(2016) 602 final.

Lisäksi Euroopan tietosuojavaltuutettu katsoo, että ehdotuksella on laaja vaikutus jopa 370 miljoonaan EU:n kansalaiseen, ja vaatimus pakollisesta sormenjälkien ottamisesta voi mahdollisesti koskea 85 prosenttia EU:n väestöstä. Tämä laaja soveltamisala yhdistettynä erittäin arkaluonteisten tietojen (kasvokuvat yhdessä sormenjälkien kanssa) käsittelyyn edellyttää tarpeellisuuden arviointiin perustuvaa tarkkaa tarkastelua.

Euroopan tietosuojavaltuutettu toteaa myös, että kun otetaan huomioon henkilökorttien ja passien väliset erot, passeihin sopiviksi katsottavia turvaominaisuuksia ei voida ottaa automaattisesti käyttöön henkilökorteissa vaan niiden käyttöön-otto vaatii harkintaa ja perusteellista analyysia.

Lisäksi Euroopan tietosuojavaltuutettu haluaa korostaa, että tarkasteltavana olevaan tietojenkäsittelyyn voitaisiin soveltaa yleisen tietosuoja-asetuksen 35 artiklan 10 kohtaa. Tässä yhteydessä Euroopan tietosuojavaltuutettu toteaa, että ehdotukseen liittyvä vaikutustendarviointi ei näytä tukevan komission valitsemaa toimintavaihtoehtoa eli sekä kasvokuvien että (kahden) sormenjälkikuvan pakollista sisällyttämistä henkilökortteihin (ja oleskeluasiakirjoihin). Ehdotukseen liittyvää vaikutustendarviointia ei näin ollen voida pitää riittävänä yleisen tietosuoja-asetuksen 35 artiklan 10 kohdan noudattamisen kannalta. Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittelee sen vuoksi arvioimaan tässä yhteydessä uudelleen biometristen tietojen (kasvokuva yhdessä sormenjälkitietojen kanssa) käsittelyn tarpeellisuuden ja oikeasuhteisuuden.

Lisäksi ehdotuksessa on nimenomaisesti säädettävä suojatoimista, joilla estetään jäsenvaltioita perustamasta kansallisia sormenjälkitietokantoja ehdotetun asetuksen täytäntöönpanon yhteydessä. Ehdotukseen olisi lisättävä säännös, jossa todetaan nimenomaisesti, että asianmukaisessa yhteydessä käsiteltävät biometriset tiedot on poistettava heti mikrosiruun sisällyttämisen jälkeen eikä niitä saa myöhemmin käsitellä muihin kuin ehdotuksessa nimenomaisesti säädettyihin tarkoituksiin.

Euroopan tietosuojavaltuutettu on tietoinen siitä, että biometristen tietojen käyttöä voidaan pitää oikeutettuna petosten-torjuntatoimena, mutta ehdotuksessa ei perustella tarvetta tallentaa kahdentyypisiä biometrisiä tietoja siinä tarkoitettuja tarkoituksia varten. Yhtenä vaihtoehtona voitaisiin harkita vain yhden biometrisen tunnisteen (esim. kasvokuvan) käyttämistä.

Euroopan tietosuojavaltuutettu haluaa lisäksi korostaa olevansa tietoinen siitä, että sormenjälkikuvien tallentaminen parantaa yhteentoimivuutta. Samalla se kuitenkin lisää käsiteltävien biometristen tietojen määrää ja henkilötietojen tietoturvaloukkauksen yhteydessä ilmenevän toisena henkilönä esiintymisen riskiä. Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittelee näin ollen, että asiakirjojen mikrosiruille tallennetaan vain erikoiskohdista tai -kuvioista koostuvia sormenjälkitietoja eli vain osa sormenjälkikuvasta poimituista piirteistä.

Kun otetaan huomioon ehdotuksen edellä kuvattu laaja vaikutusala ja mahdolliset vaikutukset, Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittaa 14 vuoden ikärajan asettamista asetusehdotuksen mukaiselle lasten sormenjälkien keräämiselle EU:n muiden säädösten mukaisesti.

Tehty Brysselissä 10. elokuuta 2018.

Giovanni BUTTARELLI

Euroopan tietosuojavaltuutettu
